

**TRADHISI GEMBYANGAN WARANGGANA TAYUB ING DHUSUN NGRAJEK DESA SAMBIREJO
KECAMATAN TANJUNGANOM KABUPATEN NGANJUK
(Tintingan Folklor)**

Dhenik Dwi Ahmadi

S-1 Jurusan Pendhidhikan Basa lan Sastra Dhaerah (Jawa), Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya
dhenikahmadi16020114075@mhs.unesa.ac.id

Drs. Sukarman, M.Si.

Dhosen Jurusan Pendhidhikan Basa lan Sastra Dhaerah (Jawa), Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya

Abstrak

Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub mujudake salah siji folklor setengah lesan kang isih diugemi ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk. Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub (sabanjure TGWT) dileksanani minangka wujud saka pakulinan kang wis ditindakake wiwit jaman biyen nganti saiki, lan uga tradhisi kasebut ditindakake minangka wujud kang pungkasan saka waranggana kasebut anggone dikukuhake. TGWT dileksanani dening masyarakat Dhusun Ngrajek saben setaun pisan, mancik ing Sasi Besar, dina Jemuah Paing.

Panliten iki munjer sajrone dhata kang bakal dianalisis yaiku nganggo tintingan folklor. Underan panliten kaya dene, 1) Kepriye mula bukane TGWT ing Dhusun Ngrajek, 2) Kepriye tata laku sajrone TGWT ing Dhusun Ngrajek, 3) Apa wujud ubarampe lan maknane kang kinandhut sajrone TGWT ing Dhusun Ngrajek, 4) Kepriye makna kang kinandhut sajrone TGWT ing Dhusun Ngrajek, 5) Apa fungsi/piguna kang kinandhut sajrone TGWT ing Dhusun Ngrajek, 6) Kepriye pamawas masyarakat ngenani TGWT ing Dhusun Ngrajek.

Asile panliten kang dionceki nganggo saperangan metodhe kang awujud *primer* lan *sekunder* ngasilake makna kang bisa diringkes sajrone sistem orientasi nilai budaya Jawa. TGWT dumadi saka saperangan prosesi kang minangka wujud saka rerangken TGWT, yaiku: Pasa/Tirakat, Jupukan Banyu Grojogan Sedudo lan Sumur Mbah Ageng, Ngamen Waranggana, Bancakan/Slametan, Arak-arakan Waranggana, Gembyangan Waranggana, Pentas Tayub. Dene ubarampe kang dienggo sajrone TGWT yaiku: Banyu Sedodo lan Sumur Mbah Ageng, Segu Tumpeng, Sesajen, Cundhuk Kembang Kanthil, Sampur, Godhong Waru, lan sapanunggalane. Saben prosesi kang ditindakake sajrone tradhisi iki nduweni makna lan fungsi tartamtu kang miturut pamawase masyarakat lan sesepuh Dhusun Ngrajek nduweni daya pangaribawa tumrap saben apa wae sajrone panguripane masyarakat ing kunu.

Tembung Wigati : Sistem Orientasi Nilai Budaya, Tradhisi Gembyangan.

PURWAKA

Landhesan Panliten

Kalungguhane masyarakat Jawa tamtu ora bisa uwal saka anane kabudayan. Kabudayan minangka wujud saka pakulinan kang ditindakake dening manungsa kang nduweni kekarepan kanggo nggayuh apa kang dikarepake. Mligi ngrembug masyarakat Jawa tamtu ana banget sambung rapete karo kang kaaran kabudayan. Kaya dene suku ing dhaerah liyane, masyarakat Jawa uga nduweni titikan kang dienggo ing kabudayane. Kabudayan kang diduweni dening manungsa kuwi asil cipta, karsa lan karyane manungsa utawa masyarakat kang nduweni kawruh, kapitayan, agama lan pakulinan manungsa sajroning urip ing bebrayan

Tradhisi Gembyangan Waranggan Tayub (sabanjure TGWT) dadi salah siji wujud kabudayan kang kalebu jinis kajian folklor. Folklor kuwi minangka salah sijine wujud saka karya kang ana sesambugane karo tradhisi. Folklor bisa ditegesi yaiku saperangan kabudayan kang diwarisake kanthi tumurun uga kanthi cara lesan (Danandjaja, 2007:1). Folklor kuwi perangan kabudayan kang nduweni sipat tradhisional, ora resmi lan nasional. Folklor kalebu kabeh kawruh, nile, solah bawa, asumsi, lan kapitayan kang nyebar ing wujud tradhisional lumantar praktik-praktik. Panliten folklor ngenani uripe manungsa nduweni pangenalan tradhisi, seni, etika, solah bawa lan samubarang kauripan jaman biyen kang wis tumurun (Yadnya 1981:25-28).

Wigatine pamahaman ngenani apa kang diarani dening TGWT, lan uga kepriye tata laku kang

ditindakake sajrone tradhisi kasebut prelu anggone dijlentrehake, jalaran ora akeh warga masyarakat Jawa kang bisa mangerteni kepriye tradhisi kasebut ana. Saliyane kuwi, ora mung kasunyatan kang sipate saka njaba wae, nanging uga makna-makna kang kinandhut ing saben tata laku, lan ubarampe sajrone TGWT kasebut.

Panliten tradhisi kang bakal diteliti iki kalebu folklor setengah lesan. Folklor setengah lesan kang ngrembaka ing Nganjuk isih akeh salah sijine yaiku TGWT. Tradhisi iki wis ana suwe nganti saiki isih ngrembaka jalaran masyarakat nganti saiki isih nyengkuyung anane tradhisi kasebut, saengga tradhisi kasebut tetep ditindakake rutin setaun sepisan.

Panliti durung mangerteni anane panliten ngenani TGWT ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk nganggo tintingan folklor. Panliti nduweni kekarepan kanggo niliti lan njlentrehake ngenani TGWT supaya saya ngrembaka, lan bisa ngonceki saben-saben prosesi kang ditindakake sajrone tradhisi kasebut. Anane TGWT minangka sarana lan upaya kanggo nglestarekake budaya dhaerah minangka bageyan saka budaya nasional, mula bakal ditindakake panliten kanthi inventarisasi, dhokumentasi, lan panliten fokus ing tradhisi kasebut.

TGWT durung mesthi aneng saben dhaerah. TGWT nggunakake ubarampe lan piranti kang nduweni makna tartamtu, donga lan prosesi tartamtu kanggo nindakake Gembyangan kasebut. Panliti durung mangerteni anane panliten ngenani TGWT ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk nganggo tintingan folklor. Mula saka kuwi, panliti nduweni kekarepan kanggo niliti lan mbabar ngenani TGWT supaya saya ngrembaka, lan bisa ngonceki saben-saben prosesi kang ditindakake sajrone tradhisi kasebut. Anane TGWT minangka sarana lan upaya kanggo nglestarekake budaya dhaerah minangka bageyan saka budaya nasional, mula bakal ditindakake panliten kanthi inventarisasi, dhokumentasi, lan panliten fokus ing tradhisi kasebut.

Underane Panliten

Adhedhasar landhesan panliten kang wis diandharake ing ndhuwur, kang dadi underane panliten kang ana sesambungane karo TGWT ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk, yaiku,

- 1) Kepriye mula bukane Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk?
- 2) Kepriye tata lakune sajrone Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa

Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk?

- 3) Apa wujud ubarampe lan maknane kang kinandhut sajrone Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk?
- 4) Kepriye makna kang kinandhut sajrone Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk?
- 5) Apa fungsi/piguna kang kinandhut sajrone Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk?
- 6) Kepriye pamawas masyarakat ngenani Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk?

Tujuwan Panliten

Adhedhasar underane panliten ing ndhuwur, kang dadi tujuwan saka panliten iki diandharake ing ngisor.

- 1) Ngandharake mula bukane Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.
- 2) Ngandharake tata lakune sajrone Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.
- 3) Ngandharake wujud ubarampe lan maknane kang kinandhut sajrone Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.
- 4) Ngandharake makna kang kinandhut sajrone Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.
- 5) Ngandharake fungsi/piguna kang kinandhut sajrone Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.
- 6) Ngandharake pamawase masyarakat ngenani Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.

Paedah Panliten

Adhedhasar tujuwan panliten ing ndhuwur, panliten nduweni paedah. Paedah kasebut diandharake kanthi cetha aneng ngisor iki.

- (1) Tumrap panulis, nduweni paedah supaya bisa nambah kawruh ngenani tradhisi kang aneng dhaerah asale.
- (2) Tumrap panliti liya, supaya nambahi seserepan ngenani tradhisi Jawa mligi Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.
- (3) Tumrap pamaca, nduweni paedah supaya asil panliten iki bisa nambahi kawruh lan nambahi informasi ngenani mula buka, ubarampe, makna, fungsi lan pamawase masyarakat ngenani Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.
- (4) Tumrap masyarakat Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk, minangka dhokumentasi uga nambahi seserepan.

Wewatesane Panliten

Panliten iki nduweni watesan supaya andharane ora grambyang saka apa kang arep diteliti. Watesane panliten iki mligi ngenani mula buka, tata lakune, ubarampe, makna, fungsi, lan pamawase masyarakat ngenani Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.

Panjltrehe Tembung

Panjltreheane tetembungan nduweni tujuwan supaya mangerteni gegambaran kanggo negesi tetembungan sajrone panliten iki. Panjltreheane tetembungan uga nduweni tujuwan supaya pamaca bisa negesi padha kaya kang diandharake panliti. Panjltreheane tetembungan iki ana saka tembung-tembung inti kang aneng Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.

- (1) Tradhisi yaiku sakabehe adat, kapitayan lan liya-liyane kang diwarisake dening leluhur (Poerwadarminta, 1939:3).
- (2) Folklor kuwi tradhisi kolektif sawijine bangsa kang disebarake nganggo wujud lesan utawa tumindak, saengga bisa nuwuhake sesambungan saka generasi siji marang generasi sabanjure (Danandjaya, 1984:2).

- (3) Tayub kuwi ditata supaya guyub. Gerakane tari, joged lan beksa digawe kang saendah-endahe, teratur, tumata, rapi supaya dadi guyub rukun lan nyawiji dadi siji.
- (4) Waranggana asale saka basa Sansekerta yaiku -wara lan *anggana*. Wara tegese wanita kang mulya, agung, lan anggun. Yen *anggana* nduweni teges endah, adi luhung lan edi peni. Sajrone masyarakat Nganjuk, waranggana dikurmati, dimulyakake lan kajan keringan.
- (5) Gembyangan Waranggana Tayub yaiku upacara Gembyangan ing padhepokan Langen Tayub. Pendhopo seni kanggo gembyangan warangganeng Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk

TINTINGAN KAPUSTAKAN

Panliten Saemper

Panliten kang saemper karo panliten iki ana 6, yaiku, (1) Anik Juwariyah (2012), *Realitas Sosial dan Kultural Langen Tayub Nganjuk dalam Perspektif Konstruksi Sosial Peter L. Berger dan Thomas Luckmann*; (2) Wahyu Fitriani (2016), *Eksistensi Kesenian Tayub di Kabupaten Nganjuk Tahun 1996-2009*; (3) Rezha Kirana Meldany (2019). Pendhidhikan Basa lan Sastra Jawa, Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya, kanthi irah-irahan *Tradhisi Nyadran ing Dhusun Ngetrep Desa Kurungrejo Kecamatan Prambon Kabupaten Nganjuk (Tintingan Folklor)*; (4) Yuni Ardiyanti (2016), Pendhidhikan Basa lan Sastra Jawa, Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya, kanthi irah-irahan *Tradhisi Siraman ing Grojogan Sedudo Kabupaten Nganjuk (Tintingan Folklor)*; (5) Duni Renggo (2018), Pendhidhikan Basa lan Sastra Jawa, Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya, kanthi irah-irahan *Tradhisi Turuhan Pusaka ing Desa Ngliman Kecamatan Sawahan Kabupaten Nganjuk (Tintingan Folklor)*; (6) Ismudiyanti (2014), Pendhidhikan Basa lan Sastra Jawa, Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya, kanthi irah-irahan *Tradhisi Jamas Pusaka ing Desa Ngliman Kecamatan Sawahan Kabupaten Nganjuk (Tintingan Wujud, Makna, Piguna lan Owah-owahane Kabudayan)*.

Nem panliten kang saemper kasebut nuduhake titikan kang kurang luwih padha karo anane panliten iki, Nanging isih durung ana panliten kang nлити ngenani TGWT ing Dhusun Ngrajek mligine lan nлити ngenani Gembyangan lan liya-liyane.

Masyarakat lan Kabudayan Jawa

Bab kang dianggep mirunggan sajrone tumindak masyarakat Jawa, yaiku bab kaslarasan. Bab kasebut mujudake kaslarasan antarane manungsa lan manungsa liyane, marang alam sakupenge, lan nganti tekane antarane manungsa lan alam ghaib. Kaslarasan kang diandharake dening Franz kasebut uga nduweni tujuwan kanggo masyarakat Jawa, yaiku salah sijine kanggo ngormati apa wae kang diadhepi dening masyarakat, lan uga nuwuhake rasa kebatinan sajrone atine.

Masyarakat Jawa ora bisa uwal saka kabudayan, loro karone nduweni sambung raket kang ora bisa diilangake lan ora bisa dipisahake. Sajrone masyarakat Jawa, nduweni maneka werna budaya kayata kesenian rakyat, rituwal, lan dialek Jawa. Miturut Koentjaraningrat (1987:144-145) titikan masyarakat diandharake ana 4 yaiku: (1) ana gegayutan ing warga lingkungan, (2) nduwe adat istiadat, (3) nduwe norma lan ukum, (4) nduwe pranatan kanggo ngatur warga.

Folklor

Folklor kedadeyan saka rong tembung ing antarane yaiku *folk* lan *lore*. Dundes sajrone (Danandjaja, 2007:1) ngandharake *folk* kuwi nduweni teges tembung kang kolektif, yaiku saklompok wong kang nduweni titikan kang bisa dikenal lumantar fisik sosial uga kabudayan, saengga bisa dibedakake teka kelompok liya, kaya dene kang wujud werna kulit kang padha, wujud rambut, pangupajiwa, basa, pendhidhikan lan agama kang padha. Yen tembung *lore* tegese yaiku saperangan kabudayan kang diwarisake kanthi tumurun kanthi lesan lan uga bisa lumantar isyarat. Dadi, bisa didudut yen folklor kuwi ngemu teges saperangan kabudayan kolektif kang wus kasebar uga diwariske kanthi tumurun ing antarane kolektif apa wae, kanthi tradhisional sajrone versi kang beda, bisa arupa lesan utawa arupa isyarat.

Konsep Tradhisi

Tradhisi ngemu teges bab kang wis dadi pakulinane masyarakat wiwit jaman semana nganti saiki. Koentjaraningrat (1987:11) ngandharake tingkatan adat tradhisi yaiku (1) tingkatan nile budaya, yaiku panemu kang bisa ngasilake konsep ngenani bab kang ana sambung rapete karo emosi manungsa kayata tulung tinulung, (2) tingkatan sistem norma, yaiku nile budaya kang sesambungan karo anggota masyarakat uga kapan wae isa owah kayata unggah ungguh anak marang wong tuwa, murid lan guru, lan sapanunggalane, (3) tingkatan ukum, yaiku ukuman kang aneng satengahing masyarakat kayata ukum waris, lan adat palakrama, (4) tingkatan aturan khusus yaiku aturan kanggo tumindak kang

diwatesi ing satengahing masyarakat lan nduwe sifat konkrit kayata solah bawa.

Konsep Makna lan Simbol

Makna asipat *intersubjektif* jalaran ngrembaka kanthi indhividual, nanging makna kasebut dihayati kanthi bebarengan, ditampa lan disarujuki dening masyarakat. Pola makna-makna kang dibacutake kanthi *historis* kang awujud sajrone simbol-simbol, salah siji sistem konsep-konsep kang diwarisake sajrone bentuk simbolis kang njalari manungsa cecaturan, nguri-uri lan ngrembakakake kawruh ngenani kauripan lan sikap-sikap ngenani kauripan. Lumantar makna, mula bisa nerjemahake saperangan nile dadi kawruh. Simbol utawa tandha bisa dideleng teka konsep-konsep kang dianggep dening manungsa minangka ciri khas bab kang ngandhut kualitas-kualitas analis-logis utawa lumantar asosiasi-asosiasi sajrone pikiran utawa fakta.

Konsep Fungsi

Miertjipto, (1997:100) ngandharake yen upacara tradhisional nduweni fungsi kang aneng satengahing masyarakat kasebut ana patang fungsi yaiku, (1) norma sosial, (2) pamawas sosial, (3) medhia sosial, lan (4) pangelompokan sosial. Saka petang fungsi kasebut yen digayutane karo kasunyatan ing masyarakat ana kabeh. Saben kabudayan mesthi nduweni fungsi dhewe-dhewe kang migunani tumrap bebrayan.

Konsep Pamawase Masyarakat

Pamawase masyarakat ngenani TGWT diandharake kanggo mangerteni pamawase teka masyarakat ing Dhusun Ngrajek kang kalebu minangka masyarakat Jawa. Mulyana (sajrone Sumaiyah, 2014:20) pamawas kuwi ana jalaran saben penilaian uga pamilihan pawongan tumrap wong liya kang diukur adhedhasar anane budaya kuwi. Pamawas kuwi salah siji pawongan kang isa menehi objek aneng kiwa tengen, uga bisa nggayuh bab lumantar pangindrane manungsa, banjur diproyeksi ing bageyan tartamtu sajrone pamikire manungsa, saengga isa ndeleng objek tartamtu.

Lelandhesane Analisis

Lelandhesane analisis digunakake kanggo ngolah dhata kang ana gegayutane karo TGWT ngenani bab kang bakal diandharake. Teori kang digunakake yaiku teori folklor, fungsi lan resepsi masyarakat, jalaran sajrone tradhisi kasebut tamtu akeh makna kang kinandhut, wiwit makna kang aneng sajrone tata laku, ubarampe, nganti makna kang kanthi umume.

Teori folklor sajroning TGWT iki kalebu folklor setengah lesan kang wis diprecaya dening

masyarakat yen tradhisi iki dileksanani tumurun nalika wiwit jaman mbiyen nganti jaman modern saiki isih ana, lan kanggo panggulawenthah tumrap pamudha minangka generasi paneruse.

METODHE PANLITEN

Ancangan Panliten

Metodhe kang cocog dienggo sajroning panliten iki kudu trep jalaran teka metodhe kang trep isa ngasilake panliten kang bisa ditanggungjawabake. Panliten kang duweni irah-irahan *Tradhisi Gembyangan Waranggana Tayub ing Dhusun Ngrajek Desa Sambirejo Kecamatan Tanjunganom Kabupaten Nganjuk (Tintingan Folklor)* nganggo metodhe panliten deskriptif kualitatif kanthi pamarekan folklor. Metodhe kualitatif yaiku metodhe kang nyathet nganggo cara njlimet lan tliti sakabehing kahanan kang dideleng, dirungu lan diwaca nalika wawancara, cathetan lapangan, dokumen arupa foto, vidheo, lan dokumen liyane (Sudikan, 2001:85).

Objek lan Papan Panliten

Objek kang bakale ditliti sajrone TGWT yaiku nganggo tintingan folklor. Objek panliten kang bakale dirembag ing panliten iki ngengingi mula buka tradhisi, tata laku, ubarampen, makna, fungsi lan pamawas masyarakat sajrone TGWT.

Papan panggonan kanggo nlti objek iki yaiku aneng Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk mligine aneng pundhene.

Sumber Dhata lan Dhata

Sumber dhata bisa diintukake saka informan. Informan kasebut kang bisa paring informasi ngenani objek panliten. Sumber dhata sajroning panliten ngenani TGWT iki ana rong sumber yaiku dhata primer lan dhata sekunder. Sumber dhata primer yaiku sumber dhata kang bisa diarani utama kanggo ngolekake dhata kang digoleki saperlu dianalisis sajrone panliten iki, lan kang dianggep dadi sumber dhata primer yaiku bisa diolehake saka sesepuh lan paraga saka tradhisi kuwi dhewe, yaiku paraga TGWT kang sabanjure diwawancara minangka masyarakat desa. Sumber dhata sekunder yaiku sumber dhata kang bisa njurung anane analisis sajrone panliten iki, lan kang bisa digolongake dadi sumber dhata sekunder bisa diintukake saka sumber-sumber arupa dhokumen resmi kang ana gegayutane karo panliten iki.

Instrumen Panliten

Instrumen panliten miturut Arikunto (2010:134) tegese piranti kang dienggo ngewangi panliti nggoleki dhata. Sajrone panliten kualitatif iki panliti kang dadi instrumen utawa paraga panliten wiwit sepisan nganti

pungkasan banjur didadekake laporan. Instrumen iki wujud nganggo daftar wawanrembug. Instrumen panliten sajrone panliten iki kudu bener digatekake amarga instrumen nemtokake kwualitas dhata kang wis didadekake siji. Panliten TGWT iki nggunakake instrumen dhaftar wawancara marang informan. Panliten iki klebu panliten lapangan jalaran mbutuhake piranti kanggo nyengkuyung dhata asil panliten.

Panliti

Miturut Moloeng (2005:163) sajrone panliten kualitatif iki panliti kang dadi instrumen kang paling utama. Sajrone panliten kualitatif iki kang dadi instrumen sepisan yaiku panliti. Panliti yaiku sawijining pawongan kang nindakake panliten, yaiku panliten kang ngenani TGWT iki. Bab kang wigati sajrone nindakake panliten yaiku panliti kudu observasi langsung ing panggon tradhisi yaiku ing Dhusun Ngrajek. Amarga pengamatan utawa *observasi* ditindakake nganggo cara langsung amrih luwih mangerteni lan bisa interaksi langsung karo informan sajrone tradhisi iki.

Pedhoman Observasi

Observasi mujudake salah siji cara nglumpukake dhata kanthi cara langsung. Lumantar observasi, panliti bisa ngandharake apa kang kedadeyan ing kagiyatan kasebut, lan uga sapa, ing endi, kepriye ngenani kagiyatan kasebut. Tata cara kang ditindakake dening panliti yaiku panliti teka ing tradhisi, ndelok langsung nalika tradhisi kasebut kalaksanan, njupuk foto utawa vidheo tradhisi Gembyangan waranggana, nyathet bab kang prelu sajrone panliten iki.

Dhaptar Pitakonan Wawancara

Miturut Koentjaraningrat (1987:136), wawancara ana rong bageyan, yaiku (1) wawancara *berstruktur* kang nduweni teges panliti nyusun dhaftar pitakonan kanggo informan, (2) wawancara kang ora *berstruktur* kang nduweni teges panliti kasebut sadurunge ora nyusun dhaftar pitakonan kanggo informan. Wawancara mangkono ana jinise yaiku wawancara tertutup lan wawancara terbuka.

Alat Bantu

Sajrone panliten kualitatif, mbutuhake piranti kanggo biyantu utawa alat kang dienggo nyengkuyung ngolehana dhata panliten iki. Alat bantu utawa piranti kang dibutuhake ing panliten iki yaiku:

- (1) *Recording* utawa alat rekam bisa wujud *handphone* dienggo ngrekam swara informan.
- (2) Polpen lan buku dienggo nyathet lan nulis babagan kang wigati kang diandharake dening informan nalika nglakoni panliten.

- (3) Dhaftar pitakonan kangge informan. Panliti kudu nyusun dhaptar pitakonan kanggo informan minangka pedhoman nalika nliti ing lapangan.
- (4) *Cameradigital* kang bisa ngintukake foto lan vidheo. Foto lan video minangka sumber dhata kang dienggo panliten kualitatif lan wigati tumrap panliten iki.

Tata Cara Nglumpukake Dhata

Tata carane nglumpukake dhata yaiku lumantar observasi, dhokumentasi lan wawanrembug. Miturut Arikunto (2010:100), tata cara nglumpukake dhata kuwi ngemu teges sakabehing cara kang isa dienggo panliti kanggo nglumpukake dhata. Tata cara nglumpukake dhata ngenani TGWT ing Dhusun Ngrajek Desa Sambirejo Kecamatan Tanjunganom Kabupaten Nganjuk iki nganggo tehnik observasi, wawanrembug, dokumentasi, rekaman audio/vidheo lan bisa uga cathetan.

Dhokumentasi

Miturut Endraswara (2009:99), dhokumentasi ngemu teges nggoleki dhata ngenani kagiyatan bisa arupa rekaman, cathetan, transkrip, buku, layang, prasasti, agenda, lsp. Tata carane jupuk dhokumentasi mangkono bisa nekani kagiyatan TGWT lan jupuk foto utawa vidheo. Dhokumentasi kasebut nduweni tujuwan supaya panliten supaya luwih gampang anggone ngandharake dhata.

Keabsahan Dhata

Teknik keabsahan dhata iki wigati sajroning panliten amarga keabsahan dhata minangka bukti sah utawa orane dhata panliten kasebut. Miturut Endraswara (2009:224) kang kudu ditindakake kanggo nengeri sah utawa ora dhata kasebut kaandharake dadi papat yaku: (1) nglakoni *triangulasi*, kang ngemu teges klarifikasi nganggo sumber dhata kang beda, (2) nglakoni *checking* dhata, *checking* dhata dilakoni sawise wawancara karo informan, (3) nglakoni *member check*, kang nduweni teges diskusi teoritis karo para ahli, (4) nglakoni *review mitra bestari*, kang ngemu teges konsultasi karo para mitra ngenani babagan bener utawa salah ngenani paliten kang ditindakake iki.

Teknik Analisis Dhata

Miturut Sugiyono (2015:335), teknik analisis dhata kuwi ngemu teges proses nggoleki dhata lan nyusun dhata kanthi sistematis kang diolahake teka asile wawancara, dokumentasi lan uga bisa teka cathetan lapangan langsung

ANDHARAN LAN ASILE PANLITEN

4.1 Kahanan Dhusun Ngrajek

Andharan ing isor iki bakal ngrembug ngenani kahanan Dhusun Ngrajek lan kahanan sakupenge Desa Sambirejo. Kahanan kang digambarake kalebu kahanan dhaerah lan kahanan bebrayan ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo kasebut.

4.1.1 Kahanan Dhaerah Dhusun Ngrajek

Dhusun Ngrajek dadi salah siji dhusun kang manggon ing Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk, Jawa Timur. Dhusun kasebut jarake 10 km saka kutha Nganjuk. Dhusun iki manggon ing lore yen dideleng saka geografis desa Tanjunganom, lan yen dideleng saka geografis Kabupaten Nganjuk, dhusun iki manggon ing sisi etan.

4.1.2 Kahanan Bebrayan Dhusun Ngrajek

Kahanan bebrayan ing salah sawijine panggon bisa nuduhake kepriye sesambungan kang dituwuhake antarane wong siji lan sijine. Sesambungan kang dituwuhake dening bebrayan ing sawijine panggon utawa dhaerah, bisa nuwuhake gegambaran etnografi kang aneng panggon kasebut. Maneka warna karakter kang aneng sawijine panggon kasebut kang nuwuhake anane kabudayan kang tujuwane kanggo nggayuh urip kang luhur ing satengahe masyarakat kasebut.

4.1.2.1 Struktur Pamarentahan

Struktur pamarentahan kang dienggo neng Dhusun Ngrajek, padha dene kaya kahanan pamarentahan ing panggon-panggon liyane. Dhusun Ngrajek dipimpin dening kepala dhusun kang langsung saka kepala desa. Desa Sambirejo ing jaman biyen dudu dipimpin dening kepala desa kaya kahanan saiki. Jaman biyen desa pangarsa desa diarani lurah utawa sesepuh desa, lan banjur saiki diganti dadi kepala desa.

4.1.2.2 Sistem Pendhidhikan

Pendhidhikan ing jaman manungsa urip saiki wis dadi kabutuhan pokok kanggone manungsa bisa nggayuh panguripan kang luhur. Nanging jalaran bab kuwi, pendhidhikan saiki ora bisa sembarangan lan kabeh wong nggayuh kanthi cara kang gampang. Butuh upaya lan materi kanggo nggayuh apa kang kaaran pendhidhikan. Saben warga negara, nduweni hak kang padha kanggo nggayuh pendhidhikan ing dhaerahe dhewe-dhewe.

Semana uga pamawas masyarakat ing Desa Sambirejo kasebut. Sistem Pendhidhikan ing desa iki wis bisa diarani cukup, senadyan pangupajiwa kang dilakoni arupa tani. Desa Sambirejo, bisa diarani

nduweni sistem pendhidhikan kang cukup kanggo wargane, mligine kanggo masyarakat lan dhusun kang aneng desa kasebut. Pendhidhikan kang aneng desa kasebut mujudake pendhidhikan dhasar kang kudu digayuh dening warga negara. Anane sekolah kaya dene PAUD, TK, lan SD nuduhake yen wigati banget kanggo menehi pendhidhikan tumrap anak wiwit isih cilik. Ana uga TPQ lan Madin (Madrasah Diniyah), kang nuduhake yen ora mung pendhidhikan formal wae kang wigati, nanging uga pendhidhikan agama prelu kanggo dituwuhake ing bocah wiwit cilik.

4.1.2.3 Agama Warga Dhusun Ngrajek

Agama Jawi dhewe pancen wis ora akeh kang tumemen mercayani. Jaman kang sarwa ora pesthi iki pancen akeh wong-wong kang banjur nyampur antarane kapitayan Agama Jawi lan agama-agama liyane kang ana ing panggon kasebut. Tuladhane kaya anane agama kang ana neng Dhusun Ngrajek.

Rata-rata agama kang dianut dening warga Dhusun Ngrajek yaiku agama Islam, kanthi prosentase 97,4%. Agama Katolik kanthi prosentase 1,01%. Agama Kristen kanthi prosentase 0,8%, lan agama Buddha kanthi prosentase 0,6%. Senadyan agama Islam kang dadi agama paling akeh ing dhusun iki, ritual elmu Kejawen uga isih tansah diugemi dening warga Dhusun Ngrajek, tuladhane yaiku slametan.

4.1.2.4 Sistem Ekonomi lan Pangupajiwa Warga Dhusun Ngrajek

Lapis sosial kasebut mujudake yen masyarakat Jawa ing jaman biyen, nduweni pangupajiwa dadi tani. Taun 1970 kurang luwih 82,54% pendhudhuk Jawa kagolong sajrone sektor ekonomi primer. Bab kuwi kang nuduhake yen tani dadi unsur utama ing kabudayan Jawa nalika kuwi. Saliyane jalaran kahanan masyarakat kang nduweni kabisan mung ing bab tetanen, kahanan alam kang uga njurung anggone masyarakat Jawa nindakake pakaryan tani iki. Bab kuwi jumbuh karo kahanan ing kang bakal kaandharake dhata jinise pangupajiwa warga Dhusun Ngrajek.

Masyarakat warga Dhusun Ngrajek nduweni pangupajiwa kang maneka warna. Beda karo kahanan kaya dhusun liyane, dhusun iki pancen nduweni jumlah warga kang akeh. Kurang luwih ana 1400-an warga kang manggon ing dhusun iki. Jalaran saya majune pangrembakane jaman, ing sadurunge dhusun kasebut akeh wong sing makarya dadi tani, saya suwe pangupajiwa tani iki saya suda. Saliyane pencen wis padha entek panggonan kang dienggo kanggo tandur, para nom-noman dhusun luwih milih dadi wiraswasta (18,9%) lan karyawan swasta (14,1%). Dene warga kang dadi

petani wis saya suda dadi mung 6% saka total masyarakat ing Dhusun Ngrajek. Senadyan mung sithik masyarakat kang makarya tani, nanging nalika acara bersih desa, warga desa isih menehake asil panen ing acara kasebut. Wujud syukur tansah diunjukake dening warga Dhusun Ngrajek kasebut.

4.1.2.5 Sistem Organisasi Bebrayan Warga Dhusun Ngrajek

Sesambungan lan gambaran sistem organisasi bebrayan saka masyarakat Jawa kasebut uga kang digambarake ing Dhusun Ngrajek. Ora akeh kang beda, masyarakat Dhusun Ngrajek bisa diarani asipat komunal. Tuladhane kang nyata yaiku anane tradhisi slametan. Sajrone upacara slametan kenthel banget karo anane gotong-royong lan sesambungan batin kang kuat antarane masyarakat siji lan masyarakat liyane. Masyarakat Dhusun Ngrajek kalebu masyarakat Jawa kang ngugemi unggah-ungguh lan trapsila. Mula saka kuwi sipat gotong royong tansah dituwuhake sajrone masyarakat lumantar anane organisasi-organisasi kaya dene karang taruna, PKK, lan kelompok-kelompok tani.

4.2 Mula Bukane TGWT

TGWT isih tansah diuri-uri ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk. Senadyan aran tradhisi kasebut owah lan bali maneh, tamtu ora akeh kang owah saka tata urutan kang ditindakake sajrone tradhisi kasebut. Mung nduweni ancas kang apik kanggo saya ngrembakake tradhisi kasebut supaya ora cures kagiles jaman kang sarwa maju. Saliyane kanggo proses *regenerasi* saka waranggana tayub, ancane tradhisi uga melu dadi wujud rasa syukur marang Gusti kang ana sajrone ing adicara bersih Desa Sambirejo.

4.3 Tata Laku TGWT

TGWT mujudakake salah siji tradhisi kang lumaku bareng karo anane tradhisi bersih desa kang aneng Desa Sambirejo. TGWT iki ora bisa dipisah karo lakune tradhisi bersih desa, jalaran bab kasebut wis lumaku wiwit jaman nalika pundhen kasebut ditemokake. Pundhen kang diarani sumur Agung utawa sumur Ageng kasebut dadi panggon nindakake tradhisi loro kasebut. Panggon kasebut uga bisa diganteni ing panggon liyane. Nanging sajrone TGWT durung ana urutan-urutan kang baku kang kudu ditindakake, kabeh kuwi mung manut andharan saka sesepuh desa kang luwih ngreti kahanan tradhisi kasebut.

Sajrone tata laku ing TGWT pancen ora mesthi, ing jaman biyen ora ana paugeran utawa tata urutan kang kudu dilakoni sadurunge tradhisi kasebut

dileksanani, jalaran ing jaman biyen anane Langen Tayub mung saperlu kanggo hiburan nalika acara Nyadran ing pundhen kasebut. Nanging sawise diganti jeneng dadi wisuda, tradhisi iki wiwit ana paugeran utawa pranatan kang kudu ditindakake. Banjur nalika jenenge malih maneh menyang jeneng gembyangan, tata laku tetep nalika jeneng isih wisuda lan ora ana kang owah. Tata laku TGWT diperang dadi telung perangan, yaiku titi siyaga, titi laksana, lan titi purwa. Telung perangan kanthi cetha kajlentrehake kaya dene andharan ing isor iki.

4.3.1 Titi Siyaga TGWT

Titi siyaga dadi perangan kang sepisan kang kudu ditindakake sajrone tradhisi kasebut. Saliyane kuwi uga ana saperangan bab kang kudu disiyapake ing titi siyaga iki. Titi siyaga ana kaya dene pasa saka waranggana kang arep diwisuda, njupuk banyu ing grojogan Sedudo lan sumur Ageng, ngamen. Ana saperanga paugeran kang kudu ditindakake sadurunge tradhisi kasebut diwiwiti. Bab kasebut supaya acara tradhisi bisa lumaku kanthi lancar lan apa kang dikarepake bisa kasembadan. Titi siyaga ing tradhisi kasebut kajlentrehake kanthi cetha ing andharan isor iki.

4.3.1.1 Pasa Calon Waranggana

Proses adat tirakat uga dicakake sajrone titi siyaga TGWT. Tirakat kang ditindakake dening waranggana tayub kasebut kalebu ing tirakat kanggo mapag acara kang dianggep sakral ing Desa Sambirejo. Tirakat kang dilakoni yaiku mung pasa sedina sadurunge tradhisi kasebut kawiwitan. Tirakat kasebut uga dadi wujud pangarep-arep saka waranggana kang bakal diwisuda ing acara bersih Desa Sambirejo kasebut. Pangarep-arep supaya bisa dadi waranggana kang tansah ngleluri tradhisi Langen Tayub ing Nganjuk.

4.3.1.2 Jupukan Banyu Grojogan Sedudo

Sesambungan karo alam kang uga mujudake sistem simbolik, dumadi ing titi siyaga TGWT kasebut. Tradhisi kasebut uga ora nglalekake kalungguhan alam kang aneng sakupenge Nganjuk. Kaya dene tradhisi kang aneng panggon liyane kang uga nuduhake sesambungan kang raket antarane manungsa lan alame. Akeh banget gegambarang saka sesambungan kang dituwuhake kasebut, kaya dene alas, kali, segara, lan liya liyane. Sesambungan kang tuwuh kasebut cetah pancen ana sambung rapete kang kanthi langsung utawa ora langsung.

4.3.1.3 Ngamen Waranggana

Wujud orientasi nilai budaya *vertikal* kasebut pancen dadi paugeran kang tansah dicekel ing dhaerah ngendi wae, mligine manggon neng dhaerah kang uga tansah ngugemi kabudayan Jawa. Sajrone TGWT, nile

orientasi kang kaya mangkono uga dituduhake. Bab kasebut nuduhake yen wong-wong kang aneng dhaerah Desa Sambirejo uga tansah ngugemi adat kasebut, ora mung diugemi ing pakulinan saben dina, nanging uga mancik sajrone tradhisi.

4.3.1.4 Gawe Sesajen

Wujud kapitayane wong Jawa maneka warna lan ragam, salah siji kang khas lan mesthi ana saben ritual utawa upacara Jawa yaiku sajen, ora kejaba uga TGWT ing Dhusun Ngrajek kasebut. Tradhisi kang uga gegandhengan karo tradhisi bersih Desa Sambirejo, la nana uga gegayutan karo panggon-panggon kang dianggep sakral, kaya dene pundhen sumur Mbah Ageng lan grojogan Sedudo, ndadekake sajen kasebut dadi bab kudu ana kanggo ngawekani tradhisi kasebut. Bab kasebut jumbuh karo andharan ing isor iki.

4.3.2 Titi Laksana TGWT

Titi laksana dadi perangan sabanjure sawise titi siyaga ing TGWT. Titi laksana dadi wujud acara inti sajrone tradhisi kasebut. Titi laksana nalika tradhisi kasebut kalaksanan yaiku nalika Sasi Besar, jemua pahing, saben taun. TGWT wis dadi acara rutin saka Desa Sambirejo, lan umume kanggo Kabupatn Nganjuk. Acara inti sajrone TGWT kaperang dadi telung perangan, kang sepisan bancakan, arak-arakan, lan kaping telu yaiku acara inti. Telung perangan kasebut dadi perangan kang dileksanani ajeg saben tradhisi kasebu dianakake. Kanthi cethane perangan kasebut kajlentrehake ing andharan isor iki.

4.3.2.1 Bancakan utawa Slametan

Wujud bancakan utawa slametan kang dianakake ing perangan titi laksana iki kalebu ing upacara slametan kang asipat keramat. Senadyan tradhisi kasebut ana gegandhengan karo tradhisi bersih desa, kang mujudake tradhisi bebungah saka aweh asil panen, upacara slametan kang dianakake kalebu upacara slametan keramat. Bab kasebut adhedhasar saka anane pundhen kang digawe punjer saka TGWT, kang ndadekake bancakan utawa slametan kasebut kalebu slametan kang asipat keramat. Bancakan iki kudu ana minangka salah siji perangan wajib saka TGWT, lan jumbuh kaya andharan ing isor iki.

4.3.2.2 Arak-arakan Waranggana

Dudu mung wujud saka anane upacara kasebut kang ditransmiate, nanging uga apa kang aneng njerone, ana nile-nile kang diutus sarta norma lan makna kang diugemi dening warga masyarakat panggon kasebut. Nile-nile kang dianggep wigati kasebut uga tansah dujunjung wujud saka warisane para leluhur

kang diwarisake ora tanpa tujuwan, kaya dene saka perangan TGWT ing Dhusun Ngrajek bab titi laksana. Ana perangan titi laksana kang bisa diarani mirunggan sajrone TGWT, yaiku arak-arakan waranggana.

4.3.2.3 Prosesi Gembyangan Waranggana

Prosesi gembyangan waranggana dadi acara inti sajrone TGWT, prosesi iki kalebu sawise perangan bancakan utawa slametan lan arak-arakan waranggana. Prosesi gembyangan manggon ing pundhen sumur Mbah Ageng lan dadi panggon kang pungkasan saka arak-arakan sadurunge. Wong-wong kang wis kedhapuk ing panggone dhewe-dhewe padha mapan siyaga kanggo miwiti prosesi gembyangan waranggana.

Gembyangan utawa kang uga diarani wisuda dadi wujud titik tolak saka calon waranggana sadurunge anane pangukuhan saka gembyangan kang bakal dilakoni. Sawise para calon waranggana dikukuhne utawa digembyang, para waranggana bisa meloki saben-saben pentas Langen Tayub kang ana. Reroncenging prosesi kasebut kaandharake kaya dene pethikan ing isor iki.

Pangukuhan saka sesepuh tumrap calon waranggana, kanthi pangukuhan kasebut sacara resmi dadi waranggana, lan uga antuk sertifikat kang diwenehake dening Kepala Dinas Kebudayaan dan Pariwisata Kabupaten Nganjuk. Lumantar prosesi kasebut waranggana kasebut wis bisa dadi waranggana kang sejati kang digadhang-gadhang bisa nuwuhake rasa tresna marang tradhisi kesenian Langen Tayub tumrape masyarakat.

4.3.3 Titi Purna TGWT

Titi purna sajrone TGWT ditutup kanthi pagelaran pentas Langen Tayub. Panutupan kasebut dadi wujud rasa bebungah saka anane panambahan paraga waranggana anyar. Cacahe waranggana kang digembyang pancen ora mesthi saben tahun, gumantung saka krentege ati kanggo ngabdi nguri-uri kesenian Langen Tayub Kasebut, lan saka anane TGWT kasebut kang dianakake saben taun saya nuduhake yen Dhusun Ngrajek bisa dadi tuladha tumrap dhaerah liyane kang tansah ngluhurake kesenian nasional, mligine panggon kang tansah ngasilake waranggana apik tumrap dhaerah ngendi wae.

4.4 Ubarampe lan maknane ing TGWT

Ubarampe kang dienggo sajrone TGWT ana maneka warna, lan saben-saben prosesi kang ditindakake tamtu mbutuhake ubarampe kanggo njurung prosesi sajrone tradhisi kasebut. Ubarampe bisa diperang dadi loro, ana ubarampe kang fungsine kanggo nambahi unsur kaendahan sajrone tradhisi kasebut, uga ana ubarampe kang fungsi luwih saka unsur kaendahan, nanging nganti mancik kanggo kalancaran lan tujuwan saka anane

tradhisi kasebut. Saben proses sajrone titi siyaga, titi laksana, lan titi purna, ana ubarampene dhewe-dhewe. Kadhang uga ana wujud ubarampe kang padha nanging dienggo kanggo tujuwan kang beda. Kabeh kuwi gumantung saka kapitayan kang dienuh saben-saben wong. Kadhang kala uga pamikiran kang beda uga kang njalari beda penangkep bab makna kang ana sajrone ubarampe kang dienggo. Mula saka kuwi, dibutuhake siji pamikiran kang uga disarujuki bebarengan supaya bisa kanggo diturunake marang generasi sabanjure, lan makna sajrone ubarampe kasebut ora ilang katilep jaman. Makna lan fungsi sajrone ubarampe kang dienggo sajrone TGWT kaperang dadi saperangan prosesi kang dijlentrehake kanthi cetha ing isor iki.

4.4.1 Ubarampe sajrone Jupukan Banyu TGWT

Ubarampe banyu kang dienggo uga dudu banyu biasa kang dijupuk dening wong kang uga biasa, ana pranatan lan paugeran ngenani tata lakune anggone banyu kang dadi ubarampe sajrone TGWT kasebut dienggo. Banyu kang dienggo sajrone TGWT, mligine ing prosesi gembyangan waranggana dijupuk saka grojogan Sedudo kang dicampur karo banyu saka sumu Mbah Ageng. Anggone milih panggon asale banyu kasebut uga ora angger, nanging wis dirembug kanthi permati lan tamtune aneng makna kang kinandhut ing jerone.

4.4.2 Ubarampe sajrone Ngamen Waranggana

Ubarampe lan piranti kang dienggo uga ora ana kang khas, saliyané nganggo sandhangan kang jumbuh karo acara kang dileksanani wayah wengi kasebut, yaiku piranti karawitan kang wis ditata kanggo iringan Langen Tayub kasebut. Gamelan kang digawa uga ora gamelan jangkep kaya dene pentas-pentas kang gedhe, nanging saperlune wae kanggo ngiringi waranggana mubeng marani menyang omahe para sepuh lan perangkat desa tartamtu. Piranti wajibé yaiku kaya dene balungan (saron, demung lan peking), gong, gender, kendhang, lan bonang.

4.4.3 Ubarampe sajrone Slametan

Ubarampe kang dienggo sajrone slametan uga maneka warna, gumantung jinis slametan apa kang dileksanani, jalaran beda jinis slametan uga beda ubarampe kang dienggo, jalaran tujuwan kanthi umum slametan pancene padha, nanging tujuwan kang mligi gumantung saka dhasar anggone slametan kasebut dianakake. Pambeda saka ubarampen uga bisa dumadi senadyan slametan kang dileksanani padha, kabeh kuwi gumantung maneh saka adat kang aneng panggon

slametan kasebut lan kepriye wujud kapitayan kang dianut dening masyarakat sakupenge.

Kaya dene upacara adat ing dhaerah liyane, uga ana ubarampe kang dienggo sajrone TGWT, mligine ing perangan prosesi slametan. Ubarampe kasebut ditujokake kanggo syarat anggone nyenyuwun marang Gusti kang Maha Kuwasa lan uga wujud pisungsung saka warga Dhusun Ngrajek supaya tansah oleh berkah lan kanugrahan mligine kanggo kalancaran acara kasebut. Ubarampe kang dienggo sajrone TGWT diandharake kathi cetha ing isor iki:

(1) Sega Tumpeng

Tumpeng yaiku singkatan saka “tumapaking panguripan-tumindak lempeng-tumuju Pangeran”, ukara kasebut ngemu teges yen pamikirane manungsa kudu tansah tumuju marang Pangeran, jalaran masyarakat Jawa nduweni kapitayan yen ana ilmu kang manggon ing njabane diri manungsa kang bisa mengribawani panguripane manungsa, lan mula saka kuwi, masyarakat Jawa nganggep yen prelu anggone njaga sesambungan kang apik karo kakuwatan kasebut supaya bisa seimbang panguripane manungsa. Sega tumpeng kang dienggo sajrone TGWT uga sega tumpeng kang padha kaya dene lumrahe, ana sega kang wujud nggunung, lan dijangkepi karo anane lawuh kang manehka warna. Tumpeng kang dienggo sajrone TGWT uga nuduhake simbol kang nduweni makna kang adiluhung.

(2) Gedhang Raja Setangkep

Salah siji wujud tetanduran kang akeh ditandur dening masyarakat, mligine masyarakat Jawa ing desa yaiku gedhang. Gedhang dadi wujud tetanduran kang akeh lan diremeni dening masyarakat. Saliyane rasane enak lan bisa diolah kanthi cara kang kepriye wae, wit gedhang bisa ditandur ing kahanan kang maneka warna. Tanduran gedhang bisa tuwuh ing dhaerah kang panas uga ing dhaerah kang adhem, sarta uga ora mujudake tanduran kang pilih lemah kanggo thukul. Jalaran saka bab kasebut, akeh saka masyarakat Jawa kang nganti dinane iki isih nandur lan ngonsumi gedhang ing saben dhaerah ing tlatah Jawa.

(3) Kembang Setaman

Tumrape masyarakat Jawa yen wis ngrembug ngenani kembang kang dienggo sajrone tradhisi slametan tamtu wis umum, yaiku nganggo kembang setaman. Kembang setaman iki mesthi dienggo sajrone acara slametan apa wae, wiwit nylameti panggon, mangsa, nganti tradhisi nylameti manungsa. Kembang setaman dumadi saka saperangan kembang kang uga akeh tuwuh ing tlatah Jawa. Kembang kang dienggo sajrone kembang

setaman iki ora nganggo kembang-kembang kang angel kanggo digoleki, nanging kembang kang sipate umum tuwuh ing tlatah Jawa. Biasane kembang setaman dumadi saka kembang kanthil, melathi, kenanga, lan mawar (abang lan putih). Kembang-kembang kasebut wis dadi kembang kang umum kanggone sesajen sajrone upacara lan ritus masyarakat Jawa.

(4) Jenang Sengkala

Jenang sengkala utawa bubur abang putih dadi wujud saka pralambang utawa simbol saka kepriye tumindake manungsa sajrone upacara slametan masyarakat Jawa. Padha dene kaya ubarampe liyane, jenang sengkala iki dadi ubarampe wajib kang kudu ana sajrone upacara slametan. Jenang sengkala kasebut mujudake sikap pasrahe manungsa marang Gusti marang apa kang dadi kekarpane. Sikap masyarakat Jawa kang kaya mangkono kuwi wujud saka winatese tumindak kang bisa ditindakake dening manungsa, manungsa mung bisa ngupaya kanthi tumemen lan kabeh kang bakal dumadi gumantung saka karsane Gusti kang Maha Kuwasa. Manungsa ora bisa meksa kanthi kaya kekarpan kan dipengini, jalaran urip lan panguripane manungsa wis ginanis dening takdir kang wis ditemtokake dening Gusti. Jalaran saka bab kasebut sikap manungsa kang pasrah sumarah marang Gusti uga wujud upayane manungsa kanthi cara ora langsung.

(5) Dupa

Sajrone TGWT dupa uga dadi ubarampe kang kudu ana jalaran kanggone nyengkuyung swasana kang diwujudake saka sakrale upacara slametan kang dileksanani ing pundhen sumur Mbah Ageng kasebut. Kanthi anane wangi saka dupa kang diobong kasebut, masyarakat kang melu upacara slametan kasebut luwih khusuk anggone nyenyembah marang Gusti lan ngrasuk kanthi tumemen ning batine wong kang melu.

4.4.4 Ubarampe sajrone Arak-Arakan

Ubarampe kang dienggo sajrone prosesi iki uga maneka warna, ubarampe kasebut dienggo kanggo njangkepi anggone waranggana kasebut diarak mubeng desa. Ubarampe kasebut uga dituduhake kanggo anane makna kang kepengin diandharake marang warga desa saka waranggana kasebut. Saben ubarampe kasebut dicepakake sedina sadurunge arak-arakan kasebut diwiwiti. Ana saperangan ubarampe kang wajib digawa lan dicepakake. Ana ubarampe kang dienggo khusus kanggo arak-arakan, lan uga ana ubarampe kang kanggo acara gembyangan. Ubarampe kasebut wajib, mligine ubarampe kang dienggo kanggo acara gembyangan kang uga melu diarak ing kunu.

4.4.5 Ubarampe sajrone Gembyangan Waranggana Tayub

Ubarampe kang dienggo ing perangan prosesi gembyangan kasebut, uga dianakake kanggo nyengkuyung proses gembyangan waranggana kang ditekani dening pejabat saka Dinas Kabupaten Nganjuk. Ubarampe kasebut uga mujudake ubarampe kang ora mung sadherma ana, nanging uga nduweni makna lan fungsi tumrape masyarakat sakupenge uga tumrap waranggana kang bakal digembyang. Ubarampe kasebut ana mayang jambe, godhong waru, cundhuk kembang kanthillan kenanga, benang lawe, lan sampur. Saanane ubarampe kasebut tamtu nduweni makna lan fungsi dhewe-dhewe kanggone kapitayan masyarakat kang aneng Dhusun Ngrajek.

4.5 Makna Sajrone TGWT

Makna kang aneng sajrone TGWT bisa kawedhar kanthi cara kang maneka warna, jalaran wujud makna kasebut bisa diwujudake sajrone TGWT uga maneka warna lan bisa digolongake dadi pirang-pirangane panthan. Sesambungan kang dituwuhake sajrone tradhisi kasebut uga ora mung wujud sesambungan antarane manungsa lan manungsa wae, nanging uga akeh sesambungan kang dituwuhake.

4.5.1 Hakekat Urip

Sajrone TGWT uga ana ing prosesi kang nuduhake makna saka hakekat urip. Hakekat urip kang bisa dijupuk bisa lumantar saka kabeh perangan saka prosesi kasebut. Bab kasebut jalaran saka kabeh perangan ing prosesi sajrone TGWT, nduweni makna kang luhur kang nuduhake hakekat urip. Saben prosesi kang ana sajrone TGWT uga nuduhake sikap masyarakat kang tansah ngugemi paugeran saka tradhisi kasebut.

Saben perangan kang wiwit saka perangan inti nganti perangan kang dianggep umum, kabeh nduweni nilai budaya kang luhur tumrap urip lan panguripane manungsa. Kabeh masyarakat Jawa kang aneng Dhusun Ngrajek, tamtu sithik akeh bisa ngresepni makna-makna kang ana, mligine bab hakekat urip kang aneng TGWT kasebut.

4.5.2 Hakekat Pangupajiwa lan Upaya Manungsa

Masyarakat Jawa kang luwih oleh pedhidhikan, padha mangsuli yen anggone nyambut gawe tujuwan akhire kanggo pahala kang luwih bisa dienggo lan dimaknai kanggo hakekat urip. Golongan masyarakat kang kaya mangkono luwih mikir kepriye anggone kerja, bisa oleh upa nanging uga bisa oleh apa kang dienggo nalika ing akherat tembe. Wong Jawa uga nengenake bab rawe-rawe rantas, malang-malang putung, kang ateges

piala apa wae kang dadi alangan, kudu bisa diadhepilan dirampungni.

Sistem bab pangupajiwa uga sajrone TGWT uga bisa ditulad, mligine saka perangan utama ing tradhisi iki, yaiku pangupajiwa waranggana. Wujud tradhisi kasebut, mujudake asil akhir yaiku waranggana kang bisa nyambut gawe dadi ledhek utawa waranggana kang bisa diarani mampu kanggo melu tanggapan. Asil akhir kasebut diprecayani dening masyarakat Dhusun Ngrajek yen wujud saka pakaryan kasebut ora bisa digayuh kanthi cara kang cepet. Masyarakat Dhusun Ngrajek percaya yen pangupajiwa minangka waranggana kasebut wujud saka pawewehan saka Gusti marang masyarakat ing kono, saengga kanggo oleh lan bisa ngasilake waranggana kang ora mung sadherma nyambut gawe, nanging uga bisa nulad budi pekerti luhur kang jumbuh kaya dene kang wis ditulad marang waranggana kasebut lan tansah diuri-uri.

4.5.3 Sesambungan Manungsa lan Alam

Sesambungan kang ana antarane manungsa lan alam kuwi sacara umum tuwuh jalaran kabutuhan sacara jasmani, saka manungsa menyang alam. Manungsa gumantung banget karo anane alam iki, malah saya suwe manungsa saya nemen anggone gumantung marang alam, lan ora nggatekake kepriye proses kang aneng sajrone alam iki, saengga akeh alam kang rusak jalaran sipate manungsa kang ora bisa diwatesi.

Sesambungan liyane antarane manungsa lan alam kang luwih mligi maneh, yaiku wujud sesambungan kang nuduhake yen alam iki nduweni kakuwatan dhewe, lan manungsa ora bisa ngungkuli kakuwatan kasebut. Mula saka kuiw, manungsa mung bisa ngimbangi apa wae kedadeyan kang dumadi ing alam lan ngupaya mung sewates njaga, ora bisa nolak saka apa wae kang bakal dumadi ing alam iki. Nanging masyarakat Jawa rumangsa nduweni kewajiban kanggo “memayu hayuning bawana” kang ateges saya nggawe endah alam dunya iki.

Masyarakat Jawa percaya yen ana kakuwatan kang uga njaga alam dunya iki. Pamahaman kasebut jumbuh karo pamahaman ing masyarakat Dhusun Ngrajek, mligine sajrone TWGT. Masyarakat Dhusun Ngrajek percaya yen kakuwatan kasebut yen tansah diudi kanthi becik, tamtu bakal menehi asil kang becik uga kanggo masyarakat sakiwa tengene. Sajrone TGWT ana uga proses kang nuduhake sesambungan antarane manungsa lan alam. Proses kasebut aneng perangan njupuk banyu ing grojogan Sedudo.

4.5.4 Gegambarane Manungsa Bab Wektu

Kaprigelan kanggo bisa ngrasakake wektu kang pas uga ditemtokake kanthi cara-cara tradhisional, kang ngitung nalika wigati sajrone siklus tandur-tinandur kang ngothak-athik saperangan sistem penanggalan kang aneng buku-buku Primbon. Kabeh ora bisa ditindakake ing sembarang wektu, pancen kabeh dina kuwi mujudake dina kang becik, pawewehane Gusti, nanging yen miturut masyarakat Jawa, ana dina kang luwih becik lan luwih pas kanggo nindakake pakaryan kang dianggep wigati kasebut.

Nanging ing jaman saiki wis kurang anggone wong mangerteni bab pretangane wong Jawa, mung wong-wong kang dianggep nduweni kawruh bab ngetung dina kang pas kanggone nindakake pakaryan. Masyarakat Jawa uga percaya yen mangsa tartamtu ana pakaryan kan pas kanggo ditindakake uga ana pantangan kang ora oleh ditindakake, yen masyarakat isih kukuh nindakake pakaryan ing mangsa kang dadi pantangan, bisa wae masyarakat kasebut antuk pageblug.

Sajrone TGWT, uga ana gegambarane masyarakat Dhusun Ngrajek tumrap pretangan Jawa, mligine kanggo kapan wayah TWGT bakal dileksanake. Ana sesepuh desa kang ngreti kapan wayah kanggone tradhisi kasebut dileksanakake. Wiwit jaman biyen, masyarakat lan sakupenge TGWT wis sarujuk yen tradhisi kasebut dileksanakake nalika sasi besar, dina Jemuah Paing. Penanggalan kasebut wis disarujuki lan diugemi saben taun. Masyarakat Dhusun Ngrajek percaya yen dina kasebut mujudake dina kang luwih becik tinimbang dina liyane kanggo ngleksanani TWGT.

4.5.5 Sesambugane Manungsa lan Sapadha-padha

Masyarakat Jawa seneng anggone bisa kumpul karo para sadulur utawa tangga teparo, utawa sajrone acara upacara, ritual tartamtu kang kudu nekakake wong akeh kanggone ngleksanani acara kasebut. Tuladha paling cetha bisa dideleng nalika anane pista uta hajatan kang digelar dening salah sawijine warga, masyarakat luwih seneng anggone nggumbul lan jejagongan tinimbang mangan apakang wis dicepakake dening kang nduwe khajat. Mangan ora mangan nek kumpul, tegese masyarakat Jawa luwih becik ora mangan ora ngapa, sing penting kumpul. Pamahaman kang kaya mangkono kuwi kang saya nuwuhake sesambungan antarane warga siji lan warga liyane.

Kuwajiban kanggo mangun sesambungan kang becik tumrape para tangga teparo kang cedhak, kanthi nggatekake saperangan kabutuhane para tangga, lan saakeh-akehe andum apa kang diduweni jumbuh kaya unen-unen,”wonten sakedhik dipundum sakedhik, wonten kathah inggih dipundum kathah”. Unen-unen kasebut

nuduhake yen luwih wigati dudu bandha dunya, nanging sesambungan karo wong liya, jalaran nalika ana mangsane reribed teka kang bakal nulung ya wong-wong kang ana sakupenge, dudu bandha dunya kang diduweni.

TGWT mujudake salah siji sarana kanggo nuwuhake sesrawungan antarane warga Desa Sambirejo, mligine kang aneng Dhusun Ngrajek. Panyengkuyung anggone masyarakat njurung anane tradhisi iki bisa dideleng saka saperangan proses kang ana, kang sepisan ana prosesi ngamen kang ditindakake dening waranggana. Ngamen kasebut wujud saka orientasi nilai budaya *vertikal* kang kondhang tumrape tatanan masyarakat Jawa.

4.6 Fungsi Sajrone TGWT

Tradhisi kang adhedhasar folklor kasebut uga nduweni fungsi kang miturut Bascom fungsi saka folklor bisa kaperang dadi lima, yaiku minangka 1) piranti pendhidhikan, 2) nuwuhake sesrawungan, 3) piranti pasemon wong liya, 4) piranti lelipur, lan 5) minangka kritik bebrayan. Perangan kasebut kanthi cetha kaandharake ing isor iki.

4.6.1 Fungsi TGWT minangka Piranti Pendhidhikan

Tradhisi kang uga tuwuh ing satengahe masyarakat uga bisa dadi sarana anggone manungsa bisa sinau, jalaran akeh banget pasinaon kang bisa dijupuk sajrone pagelaran tradhisi ing saben-saben dhaerah. Kadhang mung ora akeh wae masyarakat kang mangerteni bab kasebut, jalaran akeh masyarakat kang mung fokus lan munjer yen pasinaon mung bisa digayuh ing satengahe lingkungan sekolah, lan ora bisa ndeleng sakupenge.

TGWT mujudake salah siji saka saakehe tradhisi kang bisa dienggo kanggo sarana pendhidhikan kanggo masyarakat panyengkuyunge. Akeh bab-bab kang bisa ditulad dening masyarakat kang ana sakupenge, ora mung masyarakat kang nyengkuyung tradhisi kasebut. Masyarakat kudu bisa saya ndeleng daya piguna kasebut, jalaran kang ndadekake ora ngreti yaiku masyarakat ora preduli marang tradhisi kasebut.

4.6.2 Fungsi TGWT minangka Sarana Nuwuhake Sesrawungan

Sesrawungan kang tuwuh sajrone pakaryan kasebut uga dituduhake ing TGWT. Kabeh proses sajrone TGWT tamtu mbutuhake pakaryan kang kudu ditindakake, wiwit saka nyiapake ubarampe lan nganti proses tradhisi kasebut ditindakake. Sajrone pakaryan kang ditindakake dening masyarakat Dhusun Ngrajek

tamtune bisa nuwuhake rasa sesrawungan, jalaran ana sesambungan kang dituwuhake sajrone proses nyiapake TGWT uga nganti mancik upacara gembyangane. Rasa pangrasa kang kaya mangkunu kuwi kang sejatine dibutuhake dening masyarakat ing jaman saiki mligine, jalaran sistem gotong-royong wis wiwit ora akeh kang nggatekake lan luwih milih kanggo urip dhewe, kaya-kaya ora butuh dening wong liya.

4.6.3 Fungsi TGWT minangka Piranti Pasemon

Nalika kepengin ngelingake nanging nganggo cara tuturan/lesan, kaya-kaya mujudake cara kang trep, nanging kadhang kala cara kasebut ora nuduhake tata cara kang trep, lan malah saya ora direken anggone kepengin ngelingake. Salah siji cara kang uga bisa dienggo sajrone ngrampungake prekara kasebut bisa nganggo tradhisi kasebut dhewe. Cara kasebut dadi wujud cara kanthi pasemon kang ditujokake marang golongan masyarakat kang kurang ngetrepake nilai-nilai kaluhuran urip wong Jawa.

Tuladhe saka perangan slametan, ing kono mujudake pasemon kanggone golongan masyarakat kang kurang anggone sesrawungan karo masyarakat liyane, pangeling-eling yen nuwuhake sesambungan antarane warga ing desa kuwi wigati lan prelu. Banjur ana prosesi ngamen waranggana, prosesi kuwi wujud saka ngajeni wong kang luwih tuwa, dadi saka prosesi kasebut masyarakat dielingake maneh yen sesambungan antarane kang enom marang kang luwih tuwa kuwi wigati. Kaping telu ana sajrone proses arak-arakan waranggana, masyarakat Dhusun Ngrajek diajak kanggo mangerteni lan ngresepri kepriye kalungguhane tradhisi kasebut kang mujudake tradhisi tumurun saka jaman biyen lan kudu tansah diugemi lan diuri-uri saben taune.

4.6.4 Fungsi TGWT minangka Sarana Lelipur

Masyarakat Jawa ing desa saben dinane luwih nengenake kepriye anggone nyambut gawe kanggo nyukupi kabutuhan uripe. Masyarakat desa kadhang kala wae bisa oleh lelipur saka anane media elektronik kaya dene radio lan TV, maneh ing jaman kang sarwa modern ngene iki internet wis bisa diakses nganti tekan pelosok desa. Nanging kuwi kabeh mujudake sarana lelipur kang awujud visual lan ora bisa dirasakake kanthi langsung.

TGWT mujudake salah siji saka tradhisi kang nduweni fungsi kanggo sarana lelipur, mligine lelipur kanggone masyarakat Dhusun Ngrajek. TGWT kang sajrone ana seni, yaiku kesenian Langen Tayub bisa mujudake sarana kanggo lelisure masyarakat Dhusun Ngrajek lan sakupenge kang awujud langsung. Bab kasebut.

4.6.5 Fungsi TGWT minangka Kritik Masyarakat

Anane TGWT ana kanggo salah siji fungsi kang bisa dimaknai kanthi jeru. TGWT bisa dilungguhake minangka wujud saka kritik masyarakat, mligine bab kang winates antarane golongan kang sugih kalihan golongan isor. Lumantar salah siji perangan yaiku slametan bisa dadi wujud kritik masyarakat saka prekara kasebut. Bab kasebut diwujudake saka anggone masyarakat saka saben dhaerah teka ing pundhen sumur Mbah Ageng kanggo nekani proses TGWT. Wiwit masyarakat isor nganti pimpinan Bupati bisa manggon ing siji nggon kanggone ndeleng proses anggone waranggana kasebut dikukuhake. Wujud saka kritik masyarakat kasebut supaya masyarakat kang isih nganggo tatanan kang kaya mangkono kuwi bisa sadhar lan ora nganggo tatanan kasebut.

4.7 Pamawas Masyarakat tumrap TGWT

Pamawas saka salah siji masyarakat Dhusun Ngrajek nuduhake yen masyarakat kang aneng Dhusun Ngrajek kasebut njurung anane TGWT, masyarakat remen jalaran TGWT nuduhake salah siji tradhisi kang nuwuhake asil kang positif tumrape masyarakat panyengkuyunge. Masyarakat uga ora sarujuk yen tradhisi kasebut diilangi utawa ora dileksanani maneh, jalaran saka anane tradhisi kasebut bisa ngasilake waranggana kanggo kesenian Langen Tayub, lan yen waranggana ora kang diregenerasi, kesenian Langen Tayub tamtune uga bisa ilang, lan ora kalaksanan maneh.

Kang dadi prekara saiki dudu prekara sapa kang bakal dadi waranggane, nanging prekarane yaiku sapa kang bakal tansah ngrembakake tradhisi kasebut. Jalaran yen dideleng saka pangribawane tumrap masyarakat panyengkuyunge, tradhisi iki layak kanggo tetep dilaksanakake, nanging kepriye lan sapa kang bakal nerusake tradhisi kasebut

PANUTUP

Dudutan

Sajrone pembahasan ing bab sadurunge ngenani asile panliten, dhata panliten, lan analisis dhata wis kajlentrehake lan mujudake saka TGWT kang wis dirembug ing ndhuwur. Dudutan kang bakal diandharake ing isor iki wujud saka perangan bab kasebut ngenani TGWT ing Dhusun Ngrajek, Desa Sambirejo, Kecamatan Tanjunganom, Kabupaten Nganjuk.

TGWT mujudake salah siji tradhisi kang isih dileksanani neng Dhusun Ngrajek mligine. Nalika TGWT dileksanani ana saperangan proses kang dileksanani, lan perangan kasebut sambung-sinambung

nganti mujudake sawijine acara kang runut lan teratur. Sejarah saka tradhisi kasebut kang sadurunge diarani gembyangan, lan banjur ganti dadi wisuda supaya bisa narik kawigaten saka masyarakat njaba, diowahi maneh dadi jeneng gembyangan jalaran ana urutan baku kang kudu dileksanani dening calon waranggana.

Sajrone TGWT uga ana piranti lan ubarampe kang dienggo, lan saben-saben ubarampe kasebut nduweni makna lan fungsi kang bisa nggambarake kekarepan apa kang dikarepake dening wong-wong kang ngleksanani tradhisi kasebut. Ubarampe kasebut bisa diperang aneng telung peranan, yaiku ing titi siyaga, titi leksana, lan ing titi purna.

Saliyane kuwi ana makna kang kinandhut sajrone TGWT. Makna kasebut luwih amba tinimbang makna kang aneng peranan sajrone tradhisi kasebut. Makna-makna kang aneng jerone TGWT bisa diperang dadi lima kang kabeh kuwi munjer ing sajrone orientasi nilai budaya Jawa. Makna kuwi kang bisa ditulad dening masyarakat Jawa anggone nindakake sawernane pakaryan urip, lan bisa nggayuh urip kang adiluhung.

Fungsi uga dadi peranan kang wigati sajrone TGWT, jalaran kabeh kang kinandhut sajrone tradhisi kasebut nduweni fungsine dhewe-dhewe, mligi fungsi kanggo ing sajrone tatanan panguripane masyarakat Dhusun Ngrajek. Saliyane kuwi, anggone masyarakat kasebut kanggo ngrembakake tradhisi ana saperangan cara kang miturut pamawas tokoh-tokh masyarakat kang ana sambung rapete karo TGWT. Kaslarasan antarane masyarakat, sesepuh, generasi nom, lan uga pamarentah kang bisa njaga tradhisi kasebut isih ana ing wektu mbesuk.

Pamrayoga

Tradhisi dadi salah siji pakulinan kang dilakoni dening masyarakat ing salah sawijine panggon kanthi rutin ing wektu tartamtu. Tradhisi iki isih tetep ana yen sajrone masyarakat panyengkuyunge isih ana kang nindakake. TGWT mujudake salah siji tradhisi kang akeh ngandhut bab kang positif sajrone, saliyané ngasilake waranggana kang luwih becik, lumantar tradhisi iki, ana daya pangaribawane tumrap masyarakat panyengkuyunge, ing Dhusun Ngrajek.

Anggone masyarakat ngopeni TGWT iki uga tumindak kanggo njaga warisan kabudayan saka leluhur, lan nindakake TGWT iki minangka wujud rasa panuwun marang leluhur jalaran wis antuk tradhisi kang nduweni makna kang luhur lan adiluhung kang bisa ditulad dening masyarakat Dhusun Ngrajeklan uga masyarakat sakupenge.

Butuh payengkuyungan minangka piranti kang bisa njurung saka kabeh elemen, mligine kanggo para

generasi nom-noman kang bakale dadi paraga tradhisi kasebut, lan kanggone sesepuh desa uga kudu tansah njurung anggone generasi nom saiki mangerteni tradhisi kasebut, jalaran yen generasi saiki mung ngreti tradhisi iki mung saka njabane wae, angel yen tradhisi iki bisa dileksanani ing wektu tembe. Generasi nom kudu mangerteni apa kang dadi kekarepan lan makna kang kinadhut sajrone saben prosesi lan uga makna umum sajrone TGWT. Lumantar pamahaman ngenani makna kang ana sajrone tradhisi kasebut, mokal yen tradhisi kasebut ditinggalake ing wektu tembe.

KAPUSTAKAN

- Arikunto, Suharsini. 2010. *Prosedu Penelitian Suatu Pendekatan Praktik*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Danandjaja, James. 2007. *Folklor Indonesia Ilmu Gosip, dongeng, dan lain lain*. Jakarta: Pustaka Utama Grafiti.
- Endraswara, Suwardi. 2009. *Metodologi Penelitian Folklor*. Yogyakarta: Medpress.
- Hutomo, Suripan Sadi. 1991. *Mutiara Yang Terlupakan*. Surabaya: HISKI.
- Koentjaraningrat. 1984. *Manusia dan Kebudayaan di Indonesia*. Jakarta: Djambatan.
- Koentjaraningrat. 2000. *Pengantar Ilmu Antropologi*. Jakarta: Bumi Aksara.
- Kuntowijoyo. 1987. *Budaya dan Masyarakat*. Yogyakarta: PT. Tiara Wacana.
- Moertijpto,dk. 1997. *Wujud, Arti, dan Puncak0Puncak Kebudayaan Lama dan Asli bagi Masyarakat Penduduknya*. Departemen Pendidikan dan Kebudayaan DIY.
- Moloeng, Lexy J. 2005. *Metode Penelitian Kualitatif*. Bandung: PT. Remaja Rosda Karya.
- Sugiyono, 2011. *Metode Penelitian Kuantitatif Kualitatif dan R&D*. Bandung: UNESA Unipres.
- Sukarman. 2006. *Pengantar Kebudayaan Jawa (Antropologi Budaya)*. Surabaya: Unesa Press.
- Sumaiyah, Lathifah. 2014. *Persepsi Masyarakat Terhadap Upacara Adat Yaqowiyu serta Pengembangan Produk Apem Sebagai Salah Satu Alternatif Kuliner Daerah Klaten*. Jurnal Penelitian UNY.
- Suwarni. 2015. *Mengenal Sekilas Tradisi Jawa*. Surabaya: Bintang Surabaya.